

[Paġna Ewlenija](#) > ... > [Proċeduri Tal-qorti](#) > [Kawżi Ċivili](#) > [Smigħ Ta' Xhieda](#) > Romania

Smigħ ta' xhieda

 Rumanija

Il-kontenut ipprovdut minn

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

1 L-oneru tal-provi

Il-bażi legali ewlenija hija pprovduta mill-: Artikoli 249 sa 365 tal-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili (*Codul de procedură civilă*).

1.1 X'inhuma r-regoli dwar l-oneru tal-provi?

Allegazzjoni li ssir matul il-proċedimenti trid tiġi ppruvata mill-parti li tagħmilha, hlief f'ċerti każijiet previsti espressament mil-liġi. Rikorrent jeħtieġu jagħti prova tal-każ tiegħu. Għal oġġezzjonijiet imressqa mill-intimat, l-oneru tal-provi jaqa' fuq l-intimat. Iżda fil-każ ta' preżunzjonijiet l-oneru tal-prova jaqleb mill-parti li altrimenti kellha dak l-oneru għall-kontroparti.

1.2 Hemm xi regoli li permezz tagħhom ċerti fatti jiġu eżentati mill-oneru tal-provi? F'liema każijiet? Jistgħu jiġu ppreżentati provi sabiex jiġi ppruvat li preżunzjoni legali partikolari mhix valida?

Ħadd ma hu mitlub jipprova dak li l-qorti bilfors trid tkun taf.

Huwa preżunt li l-qorti għandha għarfien tal-liġi fis-seħħ fir-Rumanija. Iżda liġi li ma tkunx ippubblikata fil-Gazzetta Uffiċjali tar-Rumanija (*Monitorul Oficial*) jew b'xi mezz oħra, konvenzjonijiet, trattati, u ftehimiet internazzjonali applikabbli fir-Rumanija iżda li ma ġewx inkorporati fil-leġiżlazzjoni, u d-dritt internazzjonali konsvetudinarju jridu jiġu ppruvati mill-parti interessata. Ir-regoli stipulati f'dokumenti kklassifikati jridu jiġu ppruvati u kkonsultati dejjem skont il-kundizzjonijiet stabbiliti bil-liġi. Il-qorti, *ex officio*, tista' tiegħu nota tal-liġi ta' stat barrani dejjem jekk għet iċċatata quddiem il-qorti. Il-liġi barranija trid tiġi ppruvata f'konformità mad-dispożizzjonijiet tal-Kodiċi Ċivili (*Codul civil*) li jindirizzaw is-sustanza tal-liġi barranija..

Jekk fatt ikun magħruf b'mod ġenerali jew ma jiġix ikkontestat, il-qorti tista' tiddeċiedi li fiċ-ċirkostanzi tal-każ ma hemmx għalfejn jiġi ppruvat. L-użi, ir-regoli tal-kondotta u prattiki stabbiliti bejn il-partijiet iridu jiġu ppruvati mill-parti li tiddependi fuqhom. Ir-regoli u r-regolamenti lokali jridu jiġu ppruvati mill-parti li tiddependi fuqhom biss jekk il-qorti titlob dan.

Preżunzjoni hija konklużjoni li l-liġi jew il-qorti tasal għaliha minn fatt magħruf sabiex tistabbilixxi fatt mhux magħruf. Preżunzjoni legali (*prezumțiă legală*) teżenta lill-persuna li tibbenefika minnha mill-piż li tipprova l-fatt li l-liġi tqis bħala ppruvat. Preżunzjoni legali tista' tiġi kkonfutata minn evidenza għall-kontrarju, sakemm il-liġi ma tipprovdix mod ieħor.

1.3 Sa liema livell trid tkun konvinta l-qorti sabiex tagħti sentenza li tissejjes fuq l-eżistenza ta' dak il-fatt?

L-evidenza trid tkun ammissibbli u trid tkun rilevanti għar-risoluzzjoni tal-proċedimenti. Wara li l-qorti tkun ippermettiet evidenza għal fatti partikolari, il-kwistjoni dwar jekk dawk il-fatti ntwerewx tiġi deċiża b'mod liberu

mill-qorti, kif jidhrilha, hliet meta l-ligi tiddetermina mod ieħor.

2 Is-smiġħ tal-provi

2.1 Għas-smiġħ tal-provi dejjem ikun meħtieġ li jsir rikors minn parti, jew huwa wkoll possibbli li f'ċerti każijiet l-imħallef jisma' l-provi fuq l-inizjattiva tiegħu stess?

Ix-xhieda trid tiġi proposta mir-rikorrent fir-rikors tiegħu, u mill-intimat fid-difiża tiegħu, sakemm il-ligi ma tipprovdix mod ieħor; inkella l-evidenza tista' tiġi eskluża. Jekk l-evidenza proposta ma tkunx biżżejjed għal riżoluzzjoni sħiħa tal-kawża, il-qorti tordna lill-partijiet biex jissupplimentawha. Il-qorti, *ex officio*, tista' tiġbed l-attenzjoni tal-partijiet lejn il-ħtieġa għal aktar evidenza, u tista' tordna biex tittieħed aktar evidenza jekk il-partijiet ma jaqblux.

Il-partijiet jistgħu jitolbu li tittieħed l-evidenza li ġejja: dokumenti, rapporti ta' esperti, testimonjanza tax-xhieda, aċċess fuq il-post, u mistoqsijiet ta' parti jekk il-kontroparti titlob li dik il-parti tintalab tagħti xhieda. Il-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili l-ġdid jirregola wkoll l-evidenza fiżika; dan jista' jkun rilevanti f'ċerti kategoriji ta' azzjonijiet ċivili (eż. azzjonijiet ta' divorzju).

2.2 Jekk ir-rikors min-naħa ta' parti għall-ġbir tal-provi jintlaqa', x'isir wara?

Il-qorti l-ewwel tqis jekk l-evidenza proposta mill-partijiet hijiex ammissibbli, u mbagħad tagħmel ordni li tistabbilixxi l-fatti li jridu jiġu ppruvati, l-evidenza permessa, u l-obbligi tal-partijiet fir-rigward tat-teħid tal-evidenza. Sa fejn possibbli, l-evidenza tittieħed fl-istess seduta li fiha tiġi permessa.

It-teħid tal-evidenza huwa rregolat minn xi regoli essenzjali: l-evidenza tittieħed fl-ordni determinata mill-qorti; kemm jista' jkun, l-evidenza għandha tittieħed fl-istess seduta; l-evidenza tittieħed qabel jibda l-argument dwar il-merti; l-evidenza u l-kontroevidenza jittieħdu fl-istess ħin sakemm dan ikun possibbli.

L-evidenza tittieħed f'seduta pubblika quddiem il-qorti li tisma' l-kawża, sakemm il-ligi ma tipprovdix mod ieħor. Jekk, għal raġunijiet oġġettivi, l-evidenza tkun tista' tittieħed biss f'post ieħor, din tista' tittieħed abbażi ta' ittri rogatorji minn qorti fl-istess livell, jew minn qorti inferjuri jekk ma jkun hemm l-ebda qorti ta' livell simili f'dik il-lokalità.

2.3 F'liema każijiet il-qorti tista' tiċċad ir-rikors ta' parti għall-ġbir tal-provi?

Evidenza tista' tintuża biss jekk tissodisfa ċerti kundizzjonijiet fir-rigward tal-legalità (legalitate), il-kredibbiltà (verosimilitate), ir-rilevanza (pertinenżà) u l-qawwa (concludenżà) tagħha. F'dak li jikkonċerna l-legalità, l-evidenza proposta trid tikkostitwixxi evidenza skont il-ligi u ma tistax tiġi pprojbita bil-ligi. F'termini ta' kredibbiltà, l-evidenza mitluba ma tistax tmur kontra l-liġijiet naturali rikonoxxuti fuq livell universali. F'termini ta' rilevanza, l-evidenza trid tkun relatata mas-suġġett tal-proċess kriminali, jiġifieri mal-fatti li għandhom jintwerew b'appoġġ għar-rikors jew ir-risposta pprezentati mill-partijiet. Sabiex tkun ammissibbli l-evidenza trid tkun ukoll kredibbli u rilevanti għar-riżoluzzjoni tal-proċedimenti.

Il-qorti trid tirrifjuta rikors biex jiġi infilzat dokument meta l-kontenut tad-dokument ikun jikkonċerna materji personali ħafna relatati mad-dinjità jew il-privatezza ta' persuna; meta l-att tal-infilzar tad-dokument bħala evidenza ma jkunx konsistenti ma' obbligu tal-kunfidenzjalità; jew meta jwassal għal proċedimenti kriminali fir-rigward tal-parti, il-konjuġi tal-parti, jew kwalunkwe qarib mill-qrib jew qarib biż-żwieġ sa u inkluż it-tielet grad ta' parentela.

It-testimonjanza tax-xhieda mhijiex ammissibbli biex jiġu ppruvati tranżazzjonijiet legali ta' valur 'il fuq minn RON 250, li għalihom il-ligi teħtieġ evidenza bil-miktub. Barra minn hekk, it-testimonjanza tax-xhieda tkun inammissibbli jekk tmur kontra jew lil hinn mill-kontenut ta' dokument formali.

L-evidenza tiġi proposta mir-rikorrent fir-rikors jew mill-intimat fir-risposta. Evidenza mhux proposta b'dan il-mod tista' tintalab u tkun permessa mill-qorti fi kwalunkwe waħda mis-sitwazzjonijiet li ġejjin: il-ħtieġa għall-evidenza toriġina minn modifika tat-talba; il-ħtieġa għall-evidenza tinħoloq matul il-proċeduri, u l-parti ma setgħetx tipprevediha; il-parti turi lill-qorti li, għal raġuni tajba, ma setgħetx tressaq l-evidenza mitluba fiż-żmien permess; it-teħid tal-evidenza ma jwassalx għal differiment tal-proċedimenti; il-partijiet kollha qablu espressament.

2.4 X'inhuma l-mezzi differenti biex isiru l-provi?

Tranzazzjoni legali jew fatt jista' jiġi ppruvat minn dokumenti, xhieda, preżunzjonijiet, ammissjoni ta' parti jew oħra (fuq inizjattiva tagħha jew bħala rispons għal mistoqsijiet), rapport ta' esperti, evidenza fiżika, aċċess fuq il-post jew kwalunkwe forma oħra ta' evidenza prevista mil-liġi.

2.5 X'inhuma l-mezzi biex jingabru l-provi mingħand ix-xhieda u huma differenti mill-mezzi użati biex jingabru l-provi mingħand ix-xhieda tal-periti tal-qorti? X'inhuma r-regoli fir-rigward tas-sottomissjoni ta' provi bil-miktub u ta' perizji/opinjoni ta' esperti?

Ix-xhieda jiġu proposti mill-partijiet, jew mir-rikorrent fir-rikors jew mill-intimat fir-risposta. Wara li tippermetti l-evidenza tax-xhieda, il-qorti tħarrek lix-xhieda biex jattendu s-smiġh.

Jekk il-qorti ssib li hija idea tajba li tikseb l-opinjoni ta' speċjalisti sabiex tiċċara l-fatti, fuq talba tal-partijiet jew *ex officio*, hija taħtar espert jew tlieta, u tagħmel ordni li tistabbilixxi l-aspetti li fir-rigward tagħhom dawn għandhom jagħtu l-opinjoni tagħhom u l-limitu ta' żmien għall-ħidma tagħhom. Il-konkluzjonijiet tal-espert jiġu rreġistrati f'rapport tal-esperti. Jista' jintalab rapport ġdid minn espert ieħor, fejn ġustifikat, fuq talba tal-partijiet jew tal-qorti.

Fir-rigward tal-evidenza dokumentarja, kull parti tista' tissottometti d-dokumenti li tixtieq tuża matul il-proċedimenti fil-għamla ta' kopja debitament iċċertifikata. Il-parti jrid ikollha wkoll l-oriġinali magħha u tkun kapaċi tipproduċiha fil-qorti fuq talba, u jekk tonqos tagħmel dan id-dokument ma jiġix ikkunsidrat. Il-qorti tista' tordna l-produzzjoni ta' dokument fil-pussess tal-kontroparti jekk id-dokument ikun komuni għall-partijiet fil-proċedimenti, jekk il-kontroparti stess tkun għamlet referenza għad-dokument matul il-proċedimenti, jew jekk tkun obbligata tipprezentah bħala evidenza. Jekk dokument ikun miżmum minn parti u ma jkunx jista' jiġi pprezentat fil-qorti, jista' jiġi ddelegat imħallef li fil-preżenza tiegħu l-partijiet jistgħu jeżaminaw id-dokument fil-post fejn ikun jinsab. Jekk dokument jinżamm minn parti terza, dik il-persuna tista' titħarrek bħala xhud u tintalab iġġib id-dokument.

L-evidenza tittiehed f'sessjoni magħluqa mill-qorti b'ġurisdizzjoni. Meta l-evidenza tkun trid tittiehed f'post ieħor, din tittiehed minn qorti ddelegata tal-istess livell, jew minn qorti inferjuri jekk ma jkun hemm l-ebda qorti tal-istess livell f'dik il-lokalità. Jekk it-tip ta' evidenza tippermetti dan u l-partijiet jaqblu, il-qorti li tiegħu l-evidenza tista' ma tħarrikx lill-partijiet.

2.6 Hemm xi mezzi ta' prova li huma iktar b'saħħithom minn oħrajn?

Il-metodi ta' prova għandhom l-istess qawwa, ħlief fil-każijiet espressament previsti mil-liġi.

Dokumenti f'forma awtentika (*forma autentică*) spiss jiġu aċċettati mill-partijiet minhabba fil-vantaġġi li għandhom, inkluża preżunzjoni ta' awtenticità, li jfisser li persuna li tiddependi fuq dokument awtentiku tinheles mill-oneru tal-provi.

2.7 Hemm obbligu li jintużaw ċerti mezzi ta' prova biex jiġu ppruvati xi fatti partikolari?

Bħala prova ta' tranzazzjoni legali b'valur ta' aktar minn RON 250 evidenza dokumentata biss hija permessa, iżda hemm ċerti eċċezzjonijiet fejn l-evidenza tax-xhieda hija aċċettata wkoll.

Sakemm ma jiġix iddikjarat falz, dokument f'forma awtentika jipprovdi prova konkluziva, f'negozjati ma' kwalunkwe persuna, tal-konstatazzjonijiet fattwali li tkun għamlet il-persuna li tkun awtentikat id-dokument f'konformità mal-liġi. Iżda dikjarazzjonijiet li jkunu saru mill-partijiet u rreġistrati f'dokument awtentiku jikkostitwixxu provi biss sakemm ma jiġix ippruvat mod ieħor.

Meta jifdal preżunzjonijiet għad-diskrezzjoni tal-qorti, il-qorti tista' tiddependi fuqhom biss jekk dawn ikollhom il-valur u s-saħħa li jagħmlu l-fatt allegat probabbli; tali preżunzjonijiet jistgħu jiġu aċċettati biss meta l-liġi tippermetti l-evidenza tax-xhieda.

2.8 Ix-xhieda huma obbligati bil-liġi li jixhdu?

Ara t-twegiba għall-mistoqsija 2.11.

2.9 F'liema ċirkostanzi jistgħu jirrifjutaw li jixhdu?

Il-Kodiċi ta' Proċedura Ċivili ma tistabilixxix ir-raġunijiet li abbażi tagħhom xhud jista' jirrifjuta li jixhed, iżda sempliċment tispeċifika l-persuni li ma jistgħux jinstemgħu bħala xhieda u l-persuni li huma eżenti milli jidhru bħala xhieda. Ara t-tweġiba għall-mistoqsija 2.11.

2.10 Jekk persuna tirrifjuta li tixhed tista' tingħata multa jew tiġi sfurzata tixhed?

Il-qorti timmulta xhud li jonqos milli jidher jew li jirrifjuta li jixhed. Meta xhud jonqos milli jidher b'rispons għall-ewwel taħrika, il-qorti tista' toħroġ mandat li dik il-persuna tingieb fil-qorti (*mandat de aducere*). F'materji urġenti, il-qorti tista' toħroġ tali mandat anke għall-ewwel smiġ.

Jekk persuna tonqos milli tidher jew tirrifjuta li twieġeb mistoqsijiet, il-qorti tista' tqis dan bħala ammissjoni sħiħa jew evidenza inizjali biss favur il-parti li tkun ipproponiet l-interrogazzjoni.

2.11 Hemm persuni li ma jistgħux jixhdu?

Dawn li ġejjin ma jistgħux ikunu xhieda: qraba mid-demem u qraba biż-żwieġ sa u inkluż it-tielet grad ta' parentela; konjuġi, eks-konjuġi, persuni li tgħarrsu biex jiżżewġu jew konkubini; persuni f'relazzjonijiet ta' mibegħda jew f'relazzjonijiet ta' interess ma' kwalunkwe parti; persuni ddikjarati bħala li ma għandhomx kapaċità ġuridika (*sub interdicție judecătorească*); u persuni kkundannati għal ġurament falz. F'kawżi li jikkonċernaw il-filjazzjoni, id-divorzju u relazzjonijiet oħra tal-familja, il-qorti tista' tisma' l-qraba mid-demem u lill-qraba biż-żwieġ, bl-eċċezzjoni tad-dixxendenti.

Dawn li ġejjin huma eżenti milli jidhru bħala xhieda:

- ministri tar-religjon, prattikanti tal-kura tas-saħħa, spiżjara, avukati, nutara pubbliċi, uffiċjali ġudizzjarji ta' eżekuzzjoni, medjaturi, qwiebel u infermiera, u kwalunkwe professjonisti oħra marbuta bil-liġi biex josservaw il-kunfidenzjalità jew is-segretezza professjonali fir-rigward ta' fatti li jsiru jafu bihom waqt li jkunu qed iwettqu dmirijiethom jew jipprattikaw il-professjoni tagħhom, anke wara li jkunu temmew l-attività tagħhom;
- imħallfin, prosekuturi u uffiċjali pubbliċi, anke wara li jkunu temmew id-dmirijiet tagħhom, fir-rigward ta' ċirkostanzi kunfidenzjali li jsiru jafu bihom waqt l-eżerċizzju ta' dmirijiethom;
- persuni li permezz tat-tweġibiet tagħhom jesponu lilhom infushom, lill-qraba tagħhom, lill-konjuġi tagħhom, lill-ekskonjuġi eċċ. għal prosekuzzjoni kriminali jew għad-disprezz tal-pubbliku.

2.12 X'inhu r-rwol tal-imħallef u tal-partijiet fis-smiġ ta' xhud? B'liema kundizzjonijiet jista' jinstema' xhud permezz ta' vidjokonferenza jew ta' mezzi tekniċi oħrajn?

Il-qorti tħarrek lix-xhieda u tiddetermina l-ordni li fiha għandhom jinstemgħu. Qabel jinstema' ix-xhud jiġi identifikat u mitlub jieħu ġurament. Kull xhud għandu jinstema' b'mod separat. Ix-xhud l-ewwel iwieġeb il-mistoqsijiet mistoqsija mill-president tal-qorti, u mbagħad bil-permess tal-president, il-mistoqsijiet mistoqsija mill-parti li pproponietu u mill-kontroparti. Xhud li ma jistax jidher quddiem il-qorti jista' jinstema' fil-post fejn jinsab.

Ma hemm l-ebda dispożizzjoni legali li tirregola r-registrazzjonijiet tas-smiġ jew tal-vidjo tax-xhud, iżda tali registrazzjonijiet huma ammissibbli. Dawn imbagħad jistgħu jiġu traskritti fuq talba ta' parti interessata f'konformità mal-liġi.

3 Il-valutazzjoni tal-provi

3.1 Meta l-provi ma jkunux inkisbu b'mod legali minn parti, il-qorti jkollha xi restrizzjonijiet meta tagħti s-sentenza tagħha?

Jekk parti li tkun issottomettiet dokument tinsisti li tużah anke jekk jiġi allegat li huwa falz u dik l-allegazzjoni ma tkunx ġiet irtirata, u jekk ikun hemm indikazzjoni tal-awtur tal-falsifikazzjoni jew kompliċi, il-qorti tista' tissospendi l-proċedimenti u minnufih tgħaddi l-allegat dokument falz lill-uffiċċju tal-prosekutur kompetenti, b'rapport imfassal b'appoġġ għal talba li l-falsifikazzjoni tiġi investigata. Meta l-proċedimenti kriminali ma jkunux jistgħu jitressqu jew jitkomplew, l-inkjesta dwar il-falsifikazzjoni titwettaq mill-qorti ċivili.

Min-naħa l-oħra, il-qorti timponi multa fuq l-awtur ta' kontestazzjoni li ssir b'*mala fede* għall-kitba jew l-iffirmar ta' dokument jew għall-awtentiċità ta' reġistrazzjoni tas-smiġħ jew tal-vidjo.

Fil-valutazzjoni tad-dikjarazzjonijiet tax-xhieda, il-qorti tqis is-sinċerità tax-xhieda u ċ-ċirkustanzi li permezz tagħhom saru jafu bil-fatti li jiffurmaw is-sugġett tad-dikjarazzjonijiet tagħhom. Jekk mill-proċedimenti l-qorti tissuspetta li xhud ikun ħa ġurament falz jew ġie mxahħam, hija tfassal rapport u tirreferi l-kwistjoni lill-korp ta' prosekuzzjoni kompetenti.

3.2 Bħala parti fil-kawża, id-dikjarazzjoni tiegħi tgħodd bħala prova?

Jekk kwalunkwe parti tammetti fatt li l-kontroparti użat bħala raġuni għar-rikors jew għad-difiża tagħha, l-ammissjoni tikkostitwixxi evidenza. Ammissjoni magħmula fil-qorti tikkostitwixxi evidenza sħiħa kontra l-persuna li għamlitha u ma tistax titqies f'partijiet separati sakemm ma jkunux relatati ma' fatti separati li m'għandhom l-ebda konnessjoni ma' xulxin. Ammissjonijiet barra mill-qorti jistgħu jiġu vvalutati liberament mill-qorti. Dawn huma soġġetti għar-rekwiżiti tal-ammissibbiltà u t-teħid ta' evidenza li jirregolaw evidenza oħra taħt il-liġi ordinarja.

Il-qorti tista' taqbel li tħarrek lil kwalunkwe parti sabiex tiġi mistoqsija rigward fatti personali jekk jitqiesu rilevanti għar-riżoluzzjoni tal-kawża.

Links rilevanti

<https://www.just.ro>

■ L-aħħar aġġornament: 08/09/2021

Il-verzjoni bil-lingwa nazzjonali ta' din il-paġna tinżamm mill-punt ta' kuntatt tan-NĠE rispettiv. It-traduzzjonijiet saru mis-servizz tal-Kummissjoni Ewropea. Jista' jkun hemm xi tibdil imdaħħal fl-original mill-awtorità nazzjonali kompetenti li jkun għadu ma jidherx fit-traduzzjonijiet. La l-NĠE u lanqas il-Kummissjoni Ewropea ma jaċċettaw ebda responsabbiltà fir-rigward ta' kwalunkwe informazzjoni jew dejta li tinsab jew li hemm referenza għaliha f'dan id-dokument. Jekk jogħġbok irreferi għall-avviż legali sabiex tiċċekkja r-regoli dwar id-drittijiet tal-awtur għall-Istati Membri responsabbli minn din il-paġna.